

LBRIS

We know
books

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

de Ion Creangă

 ErcPress

CUPRINS

I.....	5
II.....	32
III.....	64
IV.....	100
Glosar.....	113

I

Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre, pe când începusem și eu, drăgăliță-Doamne, a mă rădica băiețaș la casa părinților mei, în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului; sat mare și vesel, împărțit în trei părți care se țin tot de una: Vatra Satului, Delenii și Bejenii.

Ș-apoi Humuleștii, și pe vremea aceea, nu erau numai așa, un sat de oameni fără căpătâi, ci sat vechi răzășesc, întemeiat în toată puterea cuvântului: cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mândre, care știau a învârti și hora, dar și suveica, de vuia satul de vatale în toate părțile; cu biserică frumoasă și niște preoți, și dascăli, și poporani ca aceia, de făceau mare cinste satului lor.

Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai de pomi s-au pus în țințirim, care era

Îngrădit cu zaplaz de bârne, streșinit cu șindrilă, și ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericii pentru școală. Ș-apoi să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Illoaiei, dascălul bisericii, un holteiu zdravăn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni să-și deie copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiet prizărit, rușinos și fricos și de umbra mea.

Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popii, o zgâtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Însă părintele mai în toată ziua da pe la școală și vedea ce se petrece... Și ne pomenim într-una din zile că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și după ce-a întrebat pe dascăl care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului „Calul Bălan” și l-a lăsat în școală.

În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce dar de școală nouă un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos; și părintele îi pune nume „Sfântul Nicolai”, după cum este și hramul bisericii din Humulești... Apoi pofteste pe moș Fotea că, dacă i-or mai pica ceva curele bune, să mai facă așa, din când în când, câte unul, și ceva mai grosuț, dacă se poate... Bădița Vasile a zâmbit atunci, iară noi, școlarii, am rămas cu ochii holbați unii la alții. Și a pus părintele pravilă și a zis că în toată sâmbăta să se procitească băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce a învățat peste săptămână; și câte greșeli va face să i le însemne cu

cărbune pe ceva, iar la urma urmelor, de fiecare greșală să-i ardă școlarului câte un sfânt-Nicolai. Atunci copila părintelui, cum era sprintară și plină de incuri, a bufnit în râs. Păcatul ei, sărmana!

– Ia, poftim de încalecă pe Bălan, jupâneasă! zise părintele, de tot posomorât – să facem pocinog sfântului Nicolai cel din cui.

Și cu toată stăruința lui moș Fotea și a lui bădița Vasile, Smărăndița a mâncat papara, și pe urmă ședea cu mâinile la ochi și plângea ca o mireasă, de sărea cămeșa de pe dânsa. Noi, când am văzut asta, am rămas înlemniți. Iar părintele, ba azi, ba mâne, aducând pitaci și colaci din biserică, a împărțit la fiecare, de ne-a îmblânzit, și treaba mergea strună; băieții schimbau tabla în toate zilele, și sâmbăta procitanie.

Nu-i vorba, că noi tot ne făceam felul, așa, câteodată; căci din bățul în care era așezată fila cu cruce-ajută și buchile scrise de bădița Vasile pentru fiecare, am ajuns la trătăji, de la trătăji la ceaslov, ș-apoi dă, Doamne, bine! În lipsa părintelui și a dascălului intram în țintirem, țineam ceaslovul deschis și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele și când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată – potop era pe capul muștelor! Într-una din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele și, când le vede așa sângerate cum erau, își pune mâinile în cap de necaz. Și cum află pricina, începe a ne pofti pe fiecare la Bălan și a ne mângâia cu sfântul ierarh Nicolai pentru durerile cuvioaselor muște și ale cuvioșilor bondari, care din pricina noastră au pătimit.

Nu trece mult după asta și într-o zi, prin luna mai, aproape de Moși, îndeamnă păcatul pe bădița Vasile tântul, că mai bine nu i-oi zice, să puie pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească. Nică, băiet mai mare și înaintat la învățătură până la genunchiul broaștei, era sfădit cu mine din

pricina Smărăndiței popii, căreia, cu toată părerea mea de rău, i-am tras într-o zi o bleandă, pentru că nu-mi da pace să prind muște... Și Nică începe să mă asculte; și mă ascultă el, și mă ascultă, și unde nu s-apucă de însemnat la greșele cu ghiotura pe o draniță: una, două, trei, până la douăzeci și nouă. „Măi!!! s-a trecut de șagă, zic eu, în gândul meu; încă nu m-a gătit de ascultat și câte au să mai fie!...” Și unde n-a început a mi se face negru pe dinaintea ochilor și a tremura de mânios... „Ei, ei! acu-i acu. Ce-i de făcut, măi Nică?”, îmi zic eu, în mine. Și mă uitam pe furiș la ușa mântuirii și tot scăpăram din picioare, așteptând cu neastâmpăr să vie un lainic de școlar de afară, căci era poruncă să nu ieșim câte doi deodată; și-mi crăpa măseaua în gură, când vedeam că nu mai vine, să mă scutesc de călăria lui Bălan și de blagoslovenia lui Nicolai, făcătorul de vânătăi. Dar adevăratul sfânt Nicolai se vede că a știut de știrea mea, că numai iaca ce întră afurisitul de băiet

în școală. Atunci eu, cu voie, fără voie, plec spre ușă, ies răpede și nu mă mai încerc primprejurul școlii, ci o ieu la sănătoasa spre casă. Și când mă uit înapoi, doi hojmalăi se și luaseră după mine; și unde nu încep a fugi de-mi scăpărau picioarele; și trec pe lângă casa noastră, și nu într-o acasă, ci cotigesc în stânga și într-o în ograda unui megieș al nostru; și din ogradă în ocol, și din ocol în grădina cu păpușoi, care erau chiar atunci prășiți de-al doilea, și băieții după mine! Și, până să mă ajungă, eu, de frică, cine știe cum, am izbutit de m-am îngropat în țărână, la rădăcina unui păpușoi. Și Nic-a lui Costache, dușmanul meu, și cu Toader a Catincăi, alt hojmalău, au trecut pe lângă mine vorbind cu mare ciudă; și se vede că i-a orbit Dumnezeu de nu m-au putut găbui. Și de la o vreme, nemaiauzind nicio foșnitură de păpușoi, nicio scurmătură de găină, am țâșnit odată cu țărna-n cap și tiva la mama acasă; și am început a-i spune cu lacrimi că nu mă mai duc la școală, măcar să știu bine că m-or omorî.

A doua zi însă a venit părintele pe la noi, s-a înțelea cu tata, m-au luat ei cu binișorul și m-au dus iar la școală. „Că dă, e păcat să rămâi fără leac de învățătură – zicea părintele – doar ai trecut de buchelu-deazla și bucherițazdra: ești acum la ceaslov și mâne-poimâne ai să treci la psaltire, care este cheia tuturor învățăturilor, și, mai știi cum vine vremea? poate că te faci și popă aici, la biserica Sfântului Nicolai, că eu pentru voi mă strădănuiesc. Am o singură fată ș-o-i vedea eu pe cine mi-o-i alege de ginere.”

Hei, hei! când aud eu de popă și de Smărăndița popii, las muștele în pace și-mi ieu alte gânduri, alte

măsuri; încep a mă da și la scris, și la făcut cădelnița în biserică, și la ținut isonul, de parcă eram băiet. Și părintele mă ie la dragoste, și Smărăndița începe din când în când a mă fura cu ochiul, și bădița Vasile mă pune să ascult pe alții, și altă făină se macină acum la moară. Nic-a lui Costache, cel răgușit, balcâz și răutăcios, nu mai avea stăpânire asupra mea.

Dar nu-i cum gândește omul, ci-i cum vrè Domnul. Într-una din zile, și chiar în ziua de Sfântul Foca, scoate vornicul din sat pe oameni la o clacă de dres drumul. Se zicea că are să treacă Vodă pe acolo spre mănăstiri. Și bădița Vasile n-are ce lucra? „Hai și noi, măi băieți, să dăm ajutor la drum, să nu zică Vodă, când a trece pe aici, că satul nostru e mai leneș decât alte sate.” Și ne luăm noi de la școală și ne ducem cu toții. Și care

săpau cu cazmalele, care cărau cu tărăboanțele, care cu căruțele, care cu covățile, în sfârșit, lucrau oamenii cu tragere de inimă. Iar vornicul Nic-a Petricăi, cu paznicul, vătămanul și câțiva nespălați de mazili se purtau pîntre oameni de colo pînă colo, și când deodată numai iaca vedem în prund câțiva oameni claie peste grămadă și unul din ei mugind puternic. „Ce să fie acolo?” ziceau oamenii, alergând care de care din toate părțile.

Pe bădița Vasile îl prinsese la oaste cu arcanul, îl cetluiau acum zdravăn și-l puneau în cătuși să-l trimită la Piatră... Iaca pentru ce scosese atunci vornicul oamenii la clacă. Așa, cu amăgele, se prindeau pe vremea aceea flăcăii la oaste... Afurisită priveliște mai fu și asta! Flăcăii ceilalți pe dată s-au făcut nevăzuți, iară noi, copiii, ne-am întors plângând pe la casele noastre. „Afurisit să fie cânerul de vornic și cum a ars el inima unei mame, așa să-i ardă inima Sfântul Foca de astăzi, lui și tuturor părtașilor săi!” blăstămau femeile din sat cu lacrimi de foc în toate părțile. Iar mama lui bădița Vasile își petrecea băietul la Piatră, bocindu-l ca pe un mort! „Las', mamă, că lumea asta nu-i numai cât se vede cu ochii – zicea bădița Vasile mângâind-o – și în oaste trăiește omul bine, dacă este vrednic. Oștean a fost și Sfântul Gheorghe, și Sfântul Dimitrie, și alți sfinți mucenici care au pătimit pentru dragostea lui Hristos, măcar de-am fi și noi ca dânșii!”

Ei, ei! pe bădița Vasile l-am perdut, s-a dus unde i-a fost scris. Și părintele Ioan umbla acum cu pletele în vînt să găsească alt dascăl, dar n-a mai găsit un bădița Vasile, cuminte, harnic și rușinos ca o fată mare. Era în sat și dascălul Iordache, fărînitul de la strana mare, dar